1-sö évfolyam. 20-dik szám. Maros-Vásárhelytt. Szombaton márczius 13. 1869.

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL: Az ev. ref. főiskola nyomdájában.
SZERKESZTŐI SZÁLLÁS: NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdij. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.
Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadó-hivatalhoz, dolgozatok és nyilttéri közlések a szerkesztőséghez intézendők.

Megjelenik e lap minden szerdán és szombaton, reggel, NAGY FÉLÍVEN.
ELŐFIZETÉSI ÁR
Negyedévre . . . . . 1 frt 30 kr.
Félévre . . . . . 2 „ 50 „

Teljes számu példányokkal többé nem szolgálhatván, uj előfizetést vagyunk kénytelenek nyitni, — és pedig:

Márczius 1-től juniusig, négy hóra, 1 frt 80 krjával.

Intézkedtünk, hogy uj előfizetőink teljesen kielégitethessenek.

A revindikált székely havasok.

Ő Felségének, a magyar bel-, pénz- és igazságügyminister urak idei január 23-áról kelt, s ugy szövegében alapos, mint irányában hazafiason nemes felterjesztése alapján, idei február hó 16-án kelt legkegyelmesebb elhatározása által, 1160 hold szántó, 5515 hold kaszáló, 11,417 hold legelő, 52094 hold erdő s ezen kivül 76,279 frt 85 kr. összeg, mint az első s második székely gyalog- és a székely huszárezred ruházati pénzalapja, s 49,958 frt 44 kr. lószerzési pénzalap lett visszaadva a székely határvidéknek, s illetőleg a katonaságot viselt családoknak. Átadattak a székelységnek: két ház a borszéki fürdőben, hol betegeskedő szegény székelyek ingyen szállást nyerendenek, átadatott négy iskola s ezen kivül minden volt székely katonai épületek.

Igazság van téve! az, a mi a nemzet fiaié volt, s azt, a mit a székelyektől a miatt, hogy az alkotmányt 1848-ban életökkel védették, a bosszu és visszatorlás elkobzott: most alkotmányos érzelmü, nemeskeblü uralkodónk atyai kegyelemmel visszaadta a nemzet fiainak, ugy intézkedvén, hogy ugy a fekvő vagyon, mint a pénz rendszeres kezelése által, a fejedelemnek népe jóllétére irányzott magasztos ténye és czélja megvalósulást nyerjen és a tulszaporodott székely népség anyagi és szellemi felvirágzásának hathatós biztositékául és kezességeül szolgáljon!

Gondolom, hogy tisztelt barátom, e lapok szerkesztője, közreadandja a miniszter uraknak e tárgyban tett velős és hazafias előterjesztését, mely, igazságos törekvése mellett, nagy erkölcsi elégtételt ad a székelyek harczi érdemeinek. Azt mondja ez előterjesztés egyik pontja: „Az 1848-ki események a székely határőrezredeket a törvényes alkotmány védelmére szólitották, s a mjad nem egy század alatt katonai gyarmattá alakult székely határőrvidék minden férfia képzett katona lévén, sokkal több erőt fejtett ki, mint azt más vidékek tehették".

Köszönjük kormányunknak e nyilvános elégtételt 1848-ban kiontott véráldozatainkért, mi az alkotmányt védettük s kormányunk kérkedik azon való ténynyel, hogy e védelemre a magyar királyság vidékei közt a legnagyobb erőt fejtettük ki, és az uralkodó fölség méltányolva a kormány fölfejtését, megsemmisité a reánk fogott katonai esküszegés vádját... Oly elégtétel ez, oly erkölcsi adomány fölséges uralkodónktól, a mely nemzeti önérzetünkre, hazafiságunkra s a királyi ház iránti hüségünkre nézve emlékezetesebb s maradandóbb benyomást tesz, mint maga azon két millió forintnyi összeget érő anyagi vagyon, mely e legfelsőbb elismeréssel kapcsolatban nemzetünk fiainak visszaadatott.

Nagyot tett a kormány a székely nemzetért, s tisztelve és áldva legyen tőlünk ő Fölsége a király, nemzeti önérzetünket fölemelő erkölcsi elégtételeért!!

Ez erkölcsi elégtételt fokozza a felterjesztés egy másik tétele is, a mely igy hangzik: „a székely határőrségnek az állam legkisebb segélye nélkül történt hosszas és vitéz katonai szolgálata, ugy Fölséged legmagasb uralkodó családja, mint a haza irányában, tagadhatlan érdemekkel bir".

Ez elismerés minket fölemel, mert lehet-e magasb érdem, mint elmondhatni egy népről, hogy saját költségén katonáskodva, a haza és uralkodóház iránt egyiránt érdemesitette magát!

Igen, a magyar soha sem kivánta diját azon vérnek, melyet hazája s királya védelmében ontott ki, kötelessége volt védeni hazáját, mert saját tüzhelyét, saját tulajdonát védette, mert tudott igaz polgár lenni, tudta mindig, hogy a haza csak addig övé, mig minden csepp vérét annak védelmére feláldozni készen áll.

De ez erkölcsi horderő mellett, melyet kiemeltem, a székely nemzet legnagyobb részére nézve a legfontosb anyagi horderővel bír a jelen intézkedés.

Évek óta gyakran emeltünk kiáltó szót a pusztában, hazafi fájdalommal emlitettük fel, hogy a székelyföld fiai vagyon és kereset hiányában bujdosnak ki idegen országokba, töprenkedtünk azon, hogy valahonnan pénz-alapot teremtsünk, melyből a székelység olcsó kölcsönökkel kereset-alapokat meritsen; pénz-alapot, mely által a székely fiak real ismeretéhez jussanak, hogy a kereskedelem s müipar lendületet vegyen vidékeiken s a jobb életmód visszatartsa hazájokban s hazájoknak a nemzet fiait,... kiáltó szavunkra egyetlen nemes visszhang felelt, Kralovanszky, pesti ügyvéd tizezer forintot áldozott székely népünk javaért, de egy csepp volt ez szükségeink tengerének; most e cseppet alappá nevelte a királyi adomány, alappá egy becsületes és szabadelvü kormány hazafias buzgósága.

Az Andrássy-miniszterium történeti emléket hagyand maga után ezen tette által nemzetünk kebelében, mert a letett alappal, nem csak a határszél, de az összes székelység jobbléténck jelentékeny factora van letéve.

A székely nép összetartó s együttérző, ha háza elég, kalákában épiti föl egymásnak, ha társát nyomorban látja, utolsó falatját megosztja vele; a revindikált havasok s a ruházati s lóbeszerzési pénz-alapok jövedelmei, rendszeres kezelés által rövid, időre oly jelentékeny pénz-alappá növik ki magukat, melyeknek forgalmát a határszéli székek ki nem fogják merithetni, s jótékony hatásuk, a hitel s olcsóbb pénzforgalom által, szétárad az egész székelyföldre; a mellett ez adomány a legjobb időben történt; Erdély vasúthálózattal lesz ellátva, nehány év mulva nem csak Maros-, Udvarhely- és Háromszék lesz érintkezésbe hozva a vasúttal, de átszeli az Kászon-, Csik- és Gyergyószékek hegyi rónáit; akkorra már lesz pénz-alapja nemzetünknek, a minek alapján a termelés, marhatenyésztés, müipar terén életrevalóságát kitüntesse, és a székely industria meg fog jelenni a világpiaczon, s az utóbbi évek csüggesztő nyomorát elenyésztteti egy szebb jövendő.

És mind e vivmány, mind e szebb remény, egy férfiu nagy szellemének gyors eredménye, ki igazságszeretete s hazafisága által megnyerte az uralkodó szivét, kibékité a nemzetet a dinastiával, s a sokat hányatott szegény hazának nyugalmát visszaszerezte. Történetünk könyvében kitörölhetlen betükkel van beirva Deák Ferencz neve!

Dózsa D.

Tüzre, vizre vigyázzatok!

Még csak két nap van hátra s a szavazó urna arról fog tanuskodni: hogy mi, a székely főváros polgárai, birtunk-e politikai

Mai számunkhoz negyediv melléklet van mellékelve.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

érettséggel, okultunk-e valamit a történelemből?!

Nem azt a történelmet értem, mely benyulik az idők homályába, melyben, hogy világosan lássuk s tanulságokat vonhassunk el, mélyebb tanulmány és buvárlatra van szükség.

Azt a történelmet értem, mely szemeink előtt gördült le, melynek mindnyájan, kik a negyvenes éveken tul vagyunk, kisebb, nagyobb mértékben tényezői voltunk.

Azok számára, kiknek emlékezete elhomályosodott — és ilyenek számosan vannak — legyen szabad, mint egy madártávlatban, ezt a multat felmutatni, hátha tanulságot meríthetünk belőle.

Gyermek voltam, de azért hiven emlékezem, mily rendkivüli hatást gyakoroltak a nemzetre a nagy Széchenyi ébresztő szavai. Jól jut eszembe, mint sietett ifju és agg kitörölni a hosszu álmot szemeiből. Oh szép volt az ébredés e korszaka! A nemzet munkához fogott; minden nap erősödtünk önérzetben; minden nap egyegy lépéssel több tért foglaltunk el a szellemi és anyagi haladás terén. Eljutottunk azon magaslatra, onnan a „legnagyobb magyar“ reá mutathatott az igéret földének távolban kéklő határhegyeire.

— Csak kitartás, — igy biztatott a nagy férfiu — csak a fontoló okosság ösvényén haladjunk ezután is: bizonynyal elérkezünk a boldog hazába.

És feltünt a nagy agitator s a vezérlobogót kiragadván a tapasztalt vezér kezéből, másképen szólott a nemzethez. „Az az út, melyet Széchenyi mutatott ki előttetek, igen hosszadalmas, sok kanyarulatai vannak, jertek utánam, én hamarább elvezetlek titeket vágyaitok Kanaánjába.“

És mi mentünk — nem mondom, hogy a körülmények is nem sarkalták — de leginkább ragyogó ékesszólása volt az, melytől elkábitva, vakon rohantunk az új kézben lengő zászló után; megérkeztünk, nem a nemzeti nagyság földére, hanem a temetőbe.

Bekövetkeztek aztán a siralom napjai, melyekben szomoruan vetegettük: hogy, ha Széchényit el nem hagyjuk vala, most nem lenne e hazában annyi sirhalom; nem ennők a szolgaság és megaláztatás könnyeitől megáztatott sós kenyerét. Földig érő gyászunkban csak az vigasztalt, hogy nem estünk el dicstelen; hogy bukásunk alkonya a dicsőség sugaraitól volt megaranyozva...

Ime a mult, a legegyszerübb contourvonalokban.

És most térjünk a jelenre.

A kedvező körülmények, a szerencse föltámasztották e nemzetet; a sadovai ágyuk mennydörgése feltámasztotta alkotmányunkat halottaiból: A zsibbadt tagok új élettől lőnek átvillanyozva. A „legnagyobb magyar“, siri álomra feküvén, nincs közöttünk, hogy nagy művét befejezhesse: de helyét az ország legnagyobb bölcse foglalta el. Nyomában haladva, rövid idő alatt visszaszereztük mindazt, a mit elvesztettük. Feljutottunk a régi magaslatra; az igéret földe ismét előttünk áll.

És ime megujulnak a két évtized előtti állapotok.

Rajongás, nagyravágyás, zavarosban halászni akarás s az alsóbb szenvedélyeknek egész hada egyesül arra, hogy az ország bölcse kezéből a zászlót kiragadja.

A történelem muzsája lesütött fővel várja a kimenetelt; fél, nehogy azt keljen följegyeznie, hogy a jobb sorsra érdemes nemzet, mitsem okulva, másodszor követi el ugyanazon botlást; másodszor ülteti az eszélyesség helyébe a rajongást

Polgártársaim! holnapután válik el: hogy mi okultunk-e a történelemből; hogy ismerősök vagyunk-e a nagy igazsággal, mely a nagy természetben úgy, mint a történelmen végigvonul, s melyet szavakban igy lehet kifejezni: a hasonló okoknak hasonló következményei vannak.

Ha azokhoz csatlakozunk, kik a haza sorsát a bölcsesség útjáról az eszelősség járatlan ösvényeire akarják terelni — mint két évtizeddel ezelőtt — üszkőt vetni segitünk a haza épületére, feltornyositjuk a veszélyek hullámait, hogy a mit a tűz el nem hamvaszt, azt viz seperje el.

Az éji őr intő szavaival kiáltom: tűzre, vizre vigyázzatok!

Mentovich F.

Még nem késő!

⊙ Midőn a régi görögvilág mythosi nagy hőse: Hercules gyermekből érett ifjuvá pezsdült; elhagyva az emberek társaságát, magános helyre vonult, s ottan jövendőjével foglalkozott. A mint magában tépelődnék, távolból két ifju lány közeledett feléje. Egyik hófehér ruhát viselt, arczán szendeség szempilláin szüzies szemérem vonult, járását és egész magatartását nyugvást egyformaság jellemzé. A másik kendőzött arczczal, barnitott szemöldel kaczéron és könnyedén ugrált előre, testét rikitó szinü vékony lepel fedvén, hogy keblének kelleme könnyen átcsillámolhassék. E két fiatal lány ostromolni kezdé a ifju Hercules szivét. Egyik azt mondá, hogy ha Herkules barátnéjává fogadja és őt követi: olyan országhoz vezeti, a hol maga a boldogság lakozik, a hol munkálkodni, fáradni törődni nem kell, mert e bőség napjából csak ugy ömlik mindennemü gyönyör. A másik pedig nem kecsegteté csupa boldogsággal, sőt ellenkezőleg nehéz és küzdelemteljesnek rajzolá az útját; de a melyen megedződvén ereje, nagy és nemes tetteket vihet végbe, s hallántékit dicsőség fogja övedzeni. — Ez vala Herculesnek válasz-útja.

Ilyen válpontok gyakran fordulnak elő ugy egyesek, mint egész nemzetek életében. De vajon hányadikunk tud ellenállani, mint Hercules — a boldogság kaczér és csalárd istennőjének? Vajon a népek is — egyegy keresztuthoz érkezve, mindig a Hercules útját választják-e vagy ellenkezőleg a kaczér istennő rajzolta ábrándképek után indulnak s csak későn veszik észre, hogy a mi után epednek, elérhetlen — fut előttök, mint a delibáb?

A magyar nemzet is ily keresztúton állott 66-67-dik években. S a nemzet — hála józan geniuiszának nem hallgatott a tündér csábos szavaira; hanem az elődök sikertelen küzdelmeiből okulva, a keresztútról jobbra fordult, s e tények hatalmát tekintetbe vevő okosság istennőjét követte. Utja nehéz, göröngyös az igaz; de legalább nem visz átgázolhatlan ingoványok közé vagy égig meredő sziklafaloknak. A választott úton halad most is; s mint napfényes májusi napon a méhek, oly serényen dolgozik a nemzet minden tagja. Forr a munka minden kézben s a nemzet napról napra izmosodik.

De hiában! ábrándozók és türelmetlenek világteremtése óta mindig voltak és lesznek, a kik ábrándképeikbe szerelmesedve a tényekhez a való élethez alkalmazkodni nem tudnak vagy egyszerre szeretnének betoppanni kanaán földére. A magyar nemzetet is megáldotta Isten ilyen ábrándozókkal és türelmetlenekkel. Ezek azt akarják most, hogy e nemzet forduljon viszsza a keresztúthoz s a mit oda lerakott alapul, szedje föl; válassza a balkéz felé vezető útat, mert a nemzeti nagyság és boldogság csak ott virulhat föl, az az: oly országba vezet, a hol nem kell stemplivel élni, nem kell adót fizetni, mindenki szabadon füstölhet, ihatik a mennyi tetszik acczis nélkül, kertek kolbászból vannak fonva, a folyamok és tavak tejtől duzzadoznak s partjaikon a fákat, ha a szél megzörrenti, a tavakba friss pereczek potyognak, a galamb sülve repül szánkba.

Igaz ugyan, hogy az ábrándozó és türelmetlen baloldal e terve minden tekintetben eszélytelen s az igazolásra használt eszközök többnyire nevetséggel határosak: de az is igaz, hogy a nép alsó tömegeiben szerzett proszelytákkal oda terelte a dolgot, miszerint a nemzet mondhatni ismét keresztúton áll s két táborra oszolva, a felett verseng: kövessük-e a már is roppant előnyösnek bizonyult irányt, vagy pedig visszatérjünk és ábrándképek után induljunk. Az épen napi renden levő követválasztások tehát roppant fontossággal birnak, mert nem kevesebb, mint egy egész nemzet jövendő sorsa forog kérdésben; minden egyes koczka, melyet polgártársaink az urnába vetnek, a nemzet élte és halála felett határoz.

Hogy polgártársaim e fontos perczben, e válponton, a jobb vagy baloldalra szavazzanak-e, nem kivánom elősorolni mindazon számos előnyöket, a miket a jobboldal nemzetünk számára kivivott: hisz azok tacentes clamant! E helyett egy rövid visszapillantást vetek nemzetünk multjára és jelen helyzetére.

Azóta, hogy nemzetünk egy szerencsétlen csatavesztéssel Mohácsnál az európai hatalmasságok sorából letünt, folytonos harcz és háboruban állott részint kül-ellenségeivel (török-tatár), részint a fejedelem közösségénél fogva a német tartományokkal, részint saját magával (polgárviszály). Nemzetünk e három század alatt — mint a szerencse ama hires, de szerencsétlen lovagja — folyvást a dicső mult ködéből ki-kicsillámló fénykorona után sovárgott, mert hát ott lebegett előtte egy ködbe borult régi vár fokán s azt hivén, hogy elérheti, annyiszor száguldott utána, de fájdalom, a várba csak egy keskeny palló vezetett, s mihelyt a lovag ráléptett, azonnal leszakadt az alatt tátongó mélységbe. Szerencse, hogy a palló keskeny volt s a nemzetnek rendesen egy része hullott a mélységbe. Hanem elég szomoru az, hogy mig nemzetünk ily fantomok után száguldva, fecsérelte vérét: pusztult vagyonilag, fogyott népességben s a néptelenné lett vidékekre, ősi fészkébe részint tudtával, részint tudtán kivül, idegenek telepedtek és lopództak. S ez idegeneket talán azért fogadták bé és türték meg, mert remélték, hogy védeni fogják a közös hazát veszély idején? Megmutatta 48, mit várhatunk e vérebektől!!

Ne szépitsük a dolgot, polgártársak! Elődeink nem jártak jó uton; elérhetlenért küzdöttek, sőt ha annak elérhetése valaha lehetséges lesz is, az elérhetést a messzi jövőbe lökték az által, hogy magukat gyengitették s ellenségeink számát szaporodni engedték. Egyetlen-egy hely, ut-mód lett volna számukra; az t. i. ha a körülményekkel józanul megalkudva a nemzet erejét a socialis élet minden irányában kifejteni igyekeztek volna: ekkor nem lopódzhattak volna fészkünkbe az idegenek, sőt imponálhattunk volna a többinek is. Csak a legutóbbi országgyülésen sikerült a nemzetnek belátnia azt, hogy a nemzeti nagy hajótörés után számunkra is csak egyetlen-egy mentő deszkaszál mutatkozik: kibékülés legelső sorban egyik legnagyobb és régi ellenségünkkel, az örökös tartományokkal, azok érdekeit a miénkkel közössé tévén; második sorban pedig a nemzet erőinek teljes kifejtése az anyagi és szellemi téren. S az ábrándozó, a türelmetlen baloldal, ez egyetlen mentő deszkaszálat is ki akarja csavarni a nemzet kezéből?

Keresztúton állunk tehát ismét és a folyamatban levő követválasztások épen e felett döntenek: meg akarja-e tartani a nemzet továbbra is a mentő deszkaszálat, vagy ellökve, magát az ellenséges elemek közé veti? Az első esetben partra juthatunk; a másodikban pedig legalább is kétséges.

Midőn valaki esztelen tetteivel csak magának árt, teheti: kérdőre nem vonhatjuk érette! De midőn szavazó koczkázókkal nem csupán a magunk, hanem mások, milliók, meg milliók jövője felett döntünk: ily alkalomnál nem szabad könnyelmüsködni. Ekkor komoly és higgadt megfontolásra van szükség. Mert a mi már megtörtént, meg nem történtté még az Istenek sem változtathatják. Addig kell tehát megfontolnunk, hová, melyik pártra adjuk szavazatunkat, a mig lehet! Még van idő jobb meggyőződés elfogadására! Még nem késő!!

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Amitások.

„Az ámitás sértés, mert feltételezi, hogy a honfiakból bolondot lehet csinálni.“

IV.

A közösügyek fölött rendelkeznek az $186^5/_7$. évi 12-dik és következő czikkei.

Ha e törvényczikkeket az $184^7/_8$-beli és régibb törvényczikkel összehasonlitjuk; azon meggyőződésre jutunk, hogy az Andrássy-miniszterium nem a közösügyeket találta föl, hanem — miután ilyek léteznek s azoknak rendezése hazánkra nézve életkérdés — föltalálta azon higgadt, őszinte, bizalmat gerjesztő loyale útat, melyen lehetővé tette — mit 1848 kivivni nem tudott — hogy a magyarhoni törvényhozás, a közös ügyek körébe bevezettessék, melynek mysteriumaitól eddigelő el volt titva.

Igen feltünő, hogy midőn az Andrássy-miniszteriumnak — a kiegyezkedés érvényesitése után — legfőbb érdeme abban rejlik, miszerint a közös ügyek fölött hozott törvények által, alkotmányos életünk számára új — eddigelő nem ösmert — tért nyitott föl, a nélkül, hogy ezáltal a kibékülés életbe lépését megakasztotta volna; mégis éppen ez üdvös siker az, mely ellenei által legkeményebben megtámadtatik.

Talán aként kivánnak tenni, mint a bires — olykor csak hóbortos — hadvezérek, midőn az ostromot a vár legerősebb pontján kezdik meg.

1-ör. Vádoltatik az Andrássy-miniszterium, miért rendezte a közös ügyeket, miért nem hagyta ugy mint eddigelő voltak.

A szélső-baloldal — ha e váddal s átalában az emlitett törvények ellen föllépend — ugy legalább következetlenséggel nem vádoltathatik, miután e pártnak főbb emberei — a közös ügyek tárgyában kiküldött ugynevezett 67-tes bizottmányhoz beadott inditványukban — kinyilatkoztatják, hogy Magyarhonnak az osztrák tartományokkal közös ügyei nincsenek, hogy az e tartományok császárjának kormánya által tett adósságait, Magyarország közösön el nem vállalhatja.

De a ki elősmeri, hogy közös ügyek vannak, hogy — a körülmények tekintetbevétele mellett — Magyarország okszerüleg tesz, ha a közös költségek és az államadósság egy részét magára vállalja; nem hibáztathatja miniszteriumunkat azért, mert befolyását arra használta föl, hogy a közös ügyek rendeztessenek, és az államadósság egy részét Magyarország átvegye.

Már pedig a középbal-párt főbb emberei mindezt elösmerték. [1])

Egyébiránt ha a szélsőbal fennemlitett programmja, az országgyülés által elfogadtatik, azon leginkább a reactionariusok örvendettek volna, mert ez esetben a kibékülés létre nem jöhetett volna, és Magyarhon a közös ügyek gyakorlatától jövőre is el lenne zárva, mikor aztán a kormány az államadósságok törlesztésére Magyarhon direct és indirect jövedelmeiből jövőben is — ugy mint eddig — éppen annyit fordithatna, menynyit tetszik.

2-ör. Vádoltatik, hogy fennemlitett törvényczikkekben a Magyarországot közvetlenül illető és a közös ügyek közti választékot nem jelölte ki elég határozottan.

Ki e törvényeket figyelemmel elolvassa, meggyőződhetik e vád alaptalansága felől.

A középbal-párt ily vádat annyival kevésbé emelhet, mivel a közös ügyek tárgyában kiküldött ugynevezett 15-ös albizottmány munkálata ellen beadott — Nyári Pál, Ghyczy Kálmán, Ivánka Imre, Tisza Kálmán által aláirt — külön vélemény és e törvényczikkek közt, e tekintetben lényeges különbség nincs.

3-ör. Az Andrássy-miniszterium vádoltatik a delegatio eszméjének életbeléptetése miatt.

Legközelebbi országgyülésünk szükségesnek vélte a törvények sorában kinyilatkoztatni, hogy a közös ügyek azon részére nézve, mely a kormányzat köréhez tisztán nem tartozik, Magyarország sem teljes birodalmi tanácsot, sem bármi néven nevezhető közös vagy középponti parlamentet czélszerünek nem tart, s ezeknek egyikét sem fogadja el. ($186^5/_7$. XII. czikk 28. §.)

Hanem a magyar országgülés, valamint ő Felsége többi országai és tartományai, — hasonló alkotmányos úton — válaszszanak a paritás elvét megtartva külön egy-egy, összesen két egyenlő számu tagokból álló bizottságot (delegatiót) (29.)

E delegatióknak elhivatása a közös ügyeket érdemileg tárgyalni.

A középbal-párt a delegatiók kinevezését szükségesnek tarja. [2])

Azonban a delegatiók hatáskörének kijelelésére nézve, a jobb- és középbal-párt közt jelentékeny véleménykülönbség létezik.

E szemközt álló nézetek alapos taglalására több hely és idő kivántatnék.

Csak annyit kivánunk megjegyezni, hogy e tekintetben emlitett balpárt magával nincs tisztában, mi kitetszik azon lényeges ellentétből, mely — a 15-tös és 67-tes bizottmányok munkálatjai ellen beadott, ellenvéleményei közt létezik.

Egyébiránt — meggyőződésünk szerint — az illető törvények kedvezőbbek az országra, ellenben a nevezett ellenvélemények a királyi jogokra nézve.

Leginkább védi pedig a királyi jogokat a Madarász-párt — fennemlitett inditványában tett — azon javaslata, hogy e tekintetben tartassék fenn, az 1848. III-dik törvénynek 13. §-sa: mely szerinte „mindazon viszonyokra nézve rendelkezett, melyek Magyarországot és az örökös tartományokat közösön érdeklik.“

Mert e 13-dik §. nem egyéb, mint egy üres phrásis.

A delegatio — emlitett törvények szerinti — szervezésének meg van azon előnye is, hogy a gyakorlati téren igen szerencsésen megoldja azon kérdést, miként lehessen a közös ügyeket tárgyalni és elvégezni oly két állam közt, melynek közös ügyei vannak, de közös törvényhozása nem lehet.

Miért is fel tudjuk fogni azon előszeretetet, melylyel gróf Andrássy e rendszer iránt viseltetik. [3])

4-er. Vádoltatik a legközelebbi országgyülés — közvetőleg az Andrássy-miniszterium — miért vállalt föl a közös költségekből és az államadósságból oly nagy részt.

Az 1867/8-ki 14-dik törvényczik 1-ső §-a szerint — a közösöknek elösmert államügyek költségeit illetőleg — a magyar korona országaira nézve 30-, ő Felsége többi országaira nézve 70 százalék alapittatott meg.

A fölvállalt adósság mindig súlyos, s a terüh melyet — evvel szembe — más vesz magára, mindig igen csekély. Ez az emberi természetben rejlik.

Igy vették ezt föl a Lajthán innen és túl.

Egyik panaszkodik a 30-, másik a 70 százalék ellen.

Hogy melyik van aránylag túlterhelve, azt adatok után kinyomozni nem kis feladat.

Mi pedig, kik a statisticai számitások hiányát a sana ratioból kivánjuk kipótolni, ezt távolról sem tudhatjuk

De a felől meg lehetünk győződve, hogy eddigelő — mig senki sem adott számot, menynyi évenkénti jövedelem jött be Magyarhonban, mennyi fordittatott ebből a közös költségek fedezésére, mennyi más helyre — 30 százaléknál jóval többet fizettünk, s hogy e 30 százaléknak határozott föltétek melletti elfogadása; finántiális állásunkat nem terhelte, hanem könnyitette.

Hasonló áll az államadósságokra nézve is. Jelentékeny összeget válaltunk magunkra, de eddigelő hirünk s tudtunk kivül e végre is bizonyosan jóval többet fizettünk.

Miután az ágitátorok, az Andrássy-miniszteriumot sárral dobálják azért, mert a közösügyek kezelésére tért nyitva, alkotmányunk legnagyobb hézagát kiegészitette, mert finántiális állásunknak kitisztázására, javitására az alapot megvetette; ráadásul általános vádakkal is kivánják lesulytani.

Vádolják, hogy az 1848-beli vivmányokat kezei közül kiszalasztotta.

Az 1848-ki események igaz nincsenek viszszállitva.

Erdélyben — mint gr. Andrássy mondja választóihoz tartott beszédében — jelenleg nem Janku uralg, hanem a törvény.

Horvátország nem egy nagy ellenséges tábor többé, hanem Magyarország hü és elégedett társországa.

Fiumét nem tartják lázadt horvát csapatok elfoglalva.

A honvédség nem fog többé azon helyzetbe jöni, hogy a hadsereg ellen harczoljon, hanem azzal együtt fogja védni — ha kell — Magyarországot és a monarchiát sat.:

De annyi szenvedés, mártiromság, áldozat kárba nem ment.

E viharok által tisztult a horizon, az emberek minden irányban okultak, megtanulták feledni azt, mi keserü érzelmeket kelt föl keblünkben és a boszuvágyat — a közügy hátrányára — éleszti.

A jelenkor elfogultlanabban tudja fölfogni állásunkat, s mig „politikáját az események szinvonalára emeli;“ legújabb törvényeinket az 1848-beli törvényekre alapitva, azokat kifejtette.

Igy például, kik 1848-ban hazánk ügyeit vezették, átlátva hogy Magyarországnak a közösügyekbe leendő befolyását a többször emlitett 13-dik § .sehogy sem biztositja; az országgyülés közlekedésbe kivánta magát tenni a bécsi parlamenttel, s e végett egy küldöttséget nevezett ki, de, mely a bécsi országgyülés által visszautasittatott, mely alkalommal egyike legkitünőbb szónokainknak, keserves panaszra fakadt.

„Azt gondoltam, hogy czélszerü lesz, hogy szóljunk — mint nemzet nemzethoz — kiknek közös az ügyünk, közös az ellenségünk. Elment a küldöttség (Bécsbe) baráti kezet nyujtani, de ők azt nem fogadták el.“

„Ha a hottentottákhoz küldött volna, a nemzet barátsággal hajlott volna meg előttök.“

„Ez csak azáltal történhetett, mert a bécsi országgyülés nem német, hanem többségre nézve szláv országgyülés.“ [4])

Nem ez volt bizony ennek oka, hanem mivel hiányzott a két parlament közt a kölcsönös bizalom.

„Jelenleg országgyülésünk küldöttsége nem zarándokol a Reichstag-hoz, hogy onnan elutasittassék, hanem delegátiók intézik a közös ügyeket, közösen elfogadott alapon.“ [5])

1848-ban a két országgyülés, sehogy sem tudott egymás mellett megférni.

„1848-ban a bécsi kormány oly széles hatáskört akart magának fenntartani, minő az ország önállását teljesen semmivé tette volna.“

„Magyarország nem lépett fel positiv javaslattal a közössen intézendő ügyekre nézve.“

„Visszautasitá az államadósságok egy részének elvállalását.“

„E kető okozta a fegyveres összeütközést.“ [6])

Jó volt mégis, hogy az Andrássy-miniszterium más útat követett és hogy a kölcsönös bizalmat elő tudta varázsolni.

(Vége következik.)

Monostori.

---

[1]) Készek vagyunk, hogy ő Felsége többi országai és tartományaival egyetértőleg intézkedjünk, mindazokra nézve, mik a közbiztonság valósitására okvetlenül szükségesek.

Ilyenek a külügy, a hadügy némely részei és az e két tárgyra szükséges költségek.

A kül- és hadügyekre szükséges költségek felyebbi módon megállapittatván, azoknak illető részét mindegyik miniszterium behajtja, a kormányzata alá tartozó országokban.

E tekinteteknél fogva és egyedül ezen alapon kész az ország, az államadósság terhének egy részét elvállalni előleges értekeződés útján. (Kivonatilag, a 15-ös albizottság munkálata ellen beadott külön véleményből.)

[2]) Mindegyik országgyülés választ egy javaslatkészitő küldöttséget. E két küldöttség fölváltva Pesten és Bécsben, vagy valamely más lajthántúli városban jön össze. (Kivonatilag a 15 ös munkálat elleni külön véleményből.)

Az országgyülések saját kebelükből egy javaslatkészitő küldöttséget válasszanak, mely két küldöttség az egyetértés létrehozását megkisértse. (A 67-es munkálat elleni külön véleményből.)

[3]) „Midőn az ellenzék a delegátió intézményét akarja eltörölni — habozás nélkül merem kimondani — a magyar alkotmányt, legerősebb biztositékától akarja megfosztani. En ezt oly intézménynek tartom, mely hivatva van más országoknak is például szolgálni. Ha Magyarország ellenei támadnák meg ez intézményt; azt megfoghatnám, de ha ezt a magyar ellenzék teszi; azt kell hinnem, hogy nem komolyan akarja, sat.:“ (Gróf Andrássynak választóihoz intézett beszéde.)

[4]) „A választások előtt.“ Lap 28—29

[5]) Gróf Andrássy felyebbi beszéde.

[6]) A választások előtt. Lap 29.

*

A magyar királyi miniszterium RENDELETE

az ország összes törvényhatóságaihoz.

Azon jogok közt, melyeket az alkotmány a haza polgárainak nyujt, nincs

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

szebb és fontosabb, mint az országgyülési képviselők választásának joga.

E jog, a melynélfogva a törvényhozás oly egyénekből alakul, a kiket a nemzet bizalma küld oda, — emeli gyakorlati érvényre az alkotmányosság azon alapelvét, melyszerint a nemzet maga szab önmagának törvényt.

De épen azért, hogy a törvényhozás nemzeti akaratnak hű és meghamisittatlan kifolyása legyen, — kell, hogy a haza polgárainak akarata azon egyének választásánál, a kik által a magok elveit és vágyait képviseltetni óhajtják, szabadon, akadálytalanul és félelem nélkül nyilatkozhassék.

Alkotmányos életnek egyik fő- és alapbiztositéka tehát a választások szabadságában fekszik, — abban: hogy a választók, választási joguk gyakorlatában, minden nyomás ellen biztositva legyenek.

Azonban a kormány fájdalommal értesült, hogy az ország több vidékein a választási pártmozgalmak véres összeütközések terére léptek át.

Meglehet, hogy e sajnos kicsapongások a szabadság álfelfogásából, a hazafiuság túlbuzgalmából származnak, a mely ellenségnek tekintvén mindazokat, a kik ellenkező nézetek táborában foglalnak helyet, minden eszközt szabadnak és büntelennek tart, a melylyel őket a térről leszorithatni véli.

De bármi legyen is e visszaélések oka és forrása, — a kormány elutasithatlan kötelességének tartja, figyelmeztetni mindenkit:

Hogy a hazára s a szabadságra nézve nincs nagyobb veszély, mint a midőn ugyanazon haza polgárai, közös szabadságuk élvezésében egymást korlátozzák és háboritják, s hogy bármely visszaélés, bármely bün azért, hogy az a választási jog gyakorlata közben s ellenpárttagjai ellen követtetett el, nem eshetik enyhébb beszámitás alá, — annál kevésbbé, mert azáltal nem csak egyesek személybiztonsága, hanem közvetve a haza szabadsága is meg van támadva.

A felmerült szomoru jelenségek kényszeritik a kormányt, hogy a választási szabadság megóvására most már szükséges rendszabályokról gondoskodjék; — ennélfogva rendeli, a mint következik:

1. Mindazok, a kik polgártársaikat, elveik szabad követésében, akaratuk akadálytalan nyilvánitásában az országgyülési képviselők választásánál, akár tettleges bántalmazás, akár pedig erőszakkali fenyegetés által gátolni vagy korlátozni törekszenek, azonnal és pártkülönbség nélkül a fenyitő biróság elé állittatnak.

2. Kötelezteinek a községek előljárói minden bántalmazás vagy fenyegetés esetét a vétkesek felfedezésével 24 óra alatt a járásbeli tisztviselőnek, ez pedig ujabb 24 óra alatta megye alispánjának (alkapitánynak) följelenteni, — különben mint bünrészesek fogván tekintetni és büntettetni.

3. Az alispán (alkapitány) rögtön intézkedni tartozik, hogy a vétkesek a fenyitő biróság elé állittassanak.

4. A tiszti ügyészek kötelesek az ilynemü fenyitő perekben keletkezett itéletet, akár felmentő, akár elmarasztaló legyen az, hivatalból felebbezni.

5. A főispánok őrködni fognak, hogy e rendelet a legnagyobb szigorral végrehajtassék, s mindazon tisztviselőket, a kik ennek végrehajtása körül részrehajlást vagy hanyagságot tanusitanak, hivatalaikból azonnal felfüggesztik; azon esetben pedig, a midőn az igazság részrehajlatlan és szigoru kiszolgáltatása tekintetéből, akár előzőleg, akár pedig a fenyitő per folyama alatt külön biróság kiküldésének (delegatio) szükségét látják fennforogni, — eziránt az igazságügyi miniszterhez fordulnak.

2-dik pont alatt a községi előljárókat és járási tisztviselőket illető kötelezettség sz. kir. városban a városi kapitányt, a 3-dik pont alatti alispáni teendők pedig a polgármestert illetik.

E rendelet a szokott uton kivül falragaszok által is azonnal minden községben nyilvánosságra hozandó.

Kelt Buda-Pesten, 1869. márt. 2-án.

Gróf **Andrássy Gyula**, s. k.
Báró **Eötvös József**, s. k.
Horváth Boldizsár, s. k.
Gróf **Mikó Imre**, s. k.
Lónyay Menyhért, s. k.
Gróf **Festetics György**, s. k.
Gorove István, s. k.
Báró **Wenkheim Béla** s. k.

Követválasztási mozgalmak.

Mikháza 1869. márczius 7-én.

Márczius hó 6-án délután, és 7-én jó reggel a környékbéli falvákban, torboszlói Bereczki László ur, leveleket hordoztatott, melyekben a pártjukhoz tartozókat meghivta, folyó hó 7-én délelőtt 10 órakor, Mikházán tartandó gyülésre, a leveleket hordozók szóval hirdették, hogy ott lesz Tisza, Berzenczei, Madarász és más nagy emberek is.

Vasárnap léve az idő, a vidékből nem pártjokon lévők, mint a hirt hallani szeretők k zül, összegyült mintegy 100 idegen falusi, inkább fiatal ember, a helységből mintegy 50 Kääli Nagy Albert ur zsellér telkére.

Jó reggel megjelent Mikházán Buzaházi Pálfi Károly ur, hogy 12 személyre készitsen ebédet, de erre a faluban vállalkozót nem talált.

Meg jelentek 11 órakor a balpárt részéről, Bereczki László, Balla László, Nagy Albert, Simon György, Pálfi Károly, szabadságos katona Hodosi Török Károly, Rápolti Ferencz, kääli falusbiró, Fábián István, kääli jegyző, a provisorium alatt volt dullóbiztos: Gálfalvi Lajos és Iszlai Elek urak, a Marosszéken alakult, s faluról falura járó honmentő egyesületnek hős tagjai, de hiányoztak a hirdetett nagy nevek; még volt egy fiatal ur, kit a többi jogász urnak nevezett, de személye esmeretlen.

Elsőbben Bereczki László ur beszédet tartott a néphez, elmondotta az ország sérelmeit, el azt, hogy a mostani minisztérium nem tett semmit, a nyakunkon hagyta a finánczokat, dohány monópoliumot, bélyeget, nincs biztositva az ország függetlensége — valamint azt is, hogy azzal vádolják: hogy a muszkát be akarja hozni; de ez nem igaz, mert ő a sérelmeken csak törvényes uton óhajt segiteni, megéljenezte elsőbben a Király ő felségét, azután Kossuth Lajost. — Valjon melyiket lelkéből? — Megemlitette azt is, hogy ennekelőtte három évvel pártolta gróf Teleki Domokost, s megválasztották követnek, de nem tett semmit, csak az igérettel maradtunk. Felhozta, hogy gróf Teleki Domokos ur, Pestről levelet küldött neki — melyben megirta, hogy az osztrák törvényt jónak látták meghagyni, (hogy a levéllel mit tett, és mit törölt meg, azt is meg mondotta, de az nem ide irandó) nem is válaszolt rea, s neki most gróf Teleki nem kell követnek. — (Mily szép a következetesség!)

Utána felállott Balla László ur, a néphez beszédet tartott, s a felső kerület követjének ajánlotta Bereczki Sándor urat, és inditványozta, hogy hivják meg a gyülés elé, hogy tegye meg nyilatkozatát; ki is 4 székely ember meghivására megjelent, beszédet tartott, elmondotta, hogy ha megválasztják követnek: minden módon odatörekszik, hogy nyerhesse vissza a nemzetnek ohajtott jogait.

Balla László ur felolvasta a gróf Rédey, Nagy Samu, Filep Albert, Bothos Kálmán és a három marosszéki esperes urak neve alatt a néphez irt nyilatkozatot, annak minden pontjaira azt mondotta Bereczki László ur: nem igaz, hazugság, s felszólitotta a jelen volt honvédeket, hogy mondják meg, azon főpapok közül, 1848-ban, melyik volt velünk jelen a harcztéren? de felszólitása válasz nélkül maradt, csak a volt honvédek maguk között mondották, hogy az ur sem volt honvéd, és nem láttuk a harcztéren. — Végre egyik ur felrszólitá a jelenlévőket, hogy a hozzájok tatozó községekből, három három ember kisérje el őket, az ottlévők közül összesen három ember el is kisérte, de több nem.

Hogy bántalmazástól nem volt miért félni: megmutatta a következés, mert a gyenge fedezet mellett is szerencsésen uta zhattak.

Elmenetelök után, hangzott a nép között annyi, hogy ezért nem volt mért ide fáradjanak ezek az urak; ugy tevének mint a mikor a násznépe elől a menyasszonyt eldugják, s a násznagy kérésére a kiadó gazda maszkurát vezet elő, — csak az a különbség, hogy itt nem a maszkurát, hanem magát a követjelölt urat vezették elő.

Egy székely választó.

VIDÉK.

Gyergyószék, 1869. márcz. 6.

Végre-valahára a gyergyói választókerületnek is akadt baloldali követjelöltje, gyergyói alkirálybiró, Puskás Ferencz ur személyében.

Ott lengeti a szél követjelölt ur programmját az ő egész vizözön előtti voltában, mintha csak egyik volna az irásbeli hét alvó-szentek közül, ki 1852 óta először ma ébredvén fel, mámorában a veszélyben fetrengő hazának alkotmányát megmenteni gyürközik.

Az egész programm egy oly labyrinth, melyből Ariadne fonalával se lehet kivergődni, lévén az kivonata minden névvel nevezhető bal, félbal s legszélső bal eddig terjesztett üdvözitő tanainak, azért annak commentálásával nem is untatom a t. olvasó közönséget; hanem a tények mezejéről minden esetre érdekes és tanulságos lesz némelyeket szellőztetni.

Még bé sem léptünk volt jóformán a választási mozgalmak cyclusába, P. F. ur hivatalos jártában-eköltében már eleve egyengette a baloldal s illetőleg becses személye részére az útat; nem mulasztotta el a közügyek elöljáróit a fennálló alkotmány hiányaira figyelmeztetni s ezzel kapcsolatban a hol az alkalom kedvezőbb volt: önmagát, másutt elvbarátjait ajánlatba hozni.

Azonban bekövetkezett a január 30-ki követjelölési értekezlet s nevezett agens ur kicseppent baloldali ajánlottjaival, a képzelt, de csak hivatalos pressio által csikart, bizalom hátat forditott s másodmagával hátrálót fuvatott.

Benne volt már a dologban, s különösen miután mindkét baloldali jelölt Gy. P. és M. F. jónak látták a jelöltségről lemondani, igyekeznie kellett, hogy valamikép szárazra vergődjék.

P. F. a baloldali alkotmányos választási fogalmak és eszközökhez egy új találmányt fedezett fel: aláirási ivet bocsátott ki baloldali hivek fogására s baloldali szavazatok gyüjtésére. Az iv faluról-falura járt, sőt P. F. személyesen is körülhordozta, in specie a febr. 7-ki sz.-miklósi bálban.

Daczára azonban a kivetett háló horgaira aggatott baloldali izes falatoknak, mint adó, finánczs többféléknek, jelentéktelen a Péter hálójába menekült halak értéke és mennyisége, ugy annyira, hogy nagy önámitás és elfogultság kivántatik csak hinni is azt, miszerint a választás bazarjában azokra vevő akadjon.

Felemlitsem-e, hogy P. F. ur hivatalos kötelmének tartotta, annak idejében, Deák-párti követünk számadás-tételét betiltani? s hogy a a „Magy. P." idei 14-ik számában ezen, az absolutismus korának is dicsőségére váló tényét még védelmezi? sőt védelmében odáig megyen: hogy a követ — nem a népnek, a ki választja — hanem a megyei bizottmánynak tartozik számadással*)?

Ime, a népfönség és jogainak szájhősei, ha személyes érdekök kivánja, mily hamar fel merik áldozni a legszentebb jogot is!

*) Talán utasitást is kivánna adatni a bizottmánynyal a nép képviselőnek? Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Oh nép! seregeljetek körül, tömjénezzetek nekik, hisz oly boldogok lehettek, mint a kalitka madarai; nem lesz gondotok semmire, ők mindennel ellátnak titeket, csak szabad röpülésteket, szabad akaratotokról mondjatok le s tanuljátok szorgalmasan ámitó verklijök dalait!...

Lám, a mi alkotmányos kormányunk, a mi Deák-pártunk a székely népnek pálinkafőzési jogát csekély megszoritással megadta; milliókat érő nemzeti javait, melyekért századon át hiában vivott s kérelmezett, a revindikált havasokat, lefoglalva tartott középületjeit, hadszerelési tőkéjét, a népnevelés, a nemzet jólléte előmozditására visszaszerzette, szabad választási jogainkat fenntartja, önkormányzatunkat biztositotta; vajon helyesnek, üdvösnek s észszerünek látjátok-e ezen saját nemzeti kormányunkat, ezen pártot, a baloldali agitatorok személyes érdekei és téves eszméiért, az oláh, szerb, s más reactionáriusok iránti kegyeletből megbuktatni? hogy azután a gyászos romokon keserü könnyeket sirjatok ti és fiaitok?

Nem, ezerszer nem.

Fel tehát székelyek! seregeljetek tömegesen a már f. hó 22-re kitüzött követválasztásra; s nemzeti ősi jellemetekhez hiven mutassátok meg, hogy a székely nép az alkotmánynak, az alkotmányos királynak tántorithatatlan hive; hogy azt, mit századok tapasztalatai s a nemzet ezreinek vére árrán megmentettetek, nemzeti alkotmányunk függetlenségét, fenntartani és védeni készek vagytok, mutassátok meg, hogy a székely nép elég érett a nyert, a meglevő alapot, hiába való s bizonytalan kecsegtetésekért, el nem vetni, fel nem áldozni.

Jelszavatok legyen: a haza! a király! és Deák Ferencz!

Egy székely választó.

M.-Ujvár, márt. 6-káu.

Alsófehérmegye m.-ujvári és szt.-benedeki járásainak jobboldali választói f. hó 4-re Csekelakára voltak meghiva barátságos értekezletre. Daczára a rendkivül kedvezőtlen időnek, feneketlen sárnak, hózivatarnak s az élesen süvöltő szélnek, a nevezett járások értelmisége igen szép számmal jelent meg b. Kemény Géza vendégszerető házánál. Ez alkalmat felhasználta a megye egyik köztiszteletben álló követe, b. Kemény István, szokott érdekes és figyelmet lebilincselő modorában számot adott választóinak országgyülési eljárásáról, kit is — többi vendégeivel egyetemben — a házi gazda rövid, de szives üdvözlettel fogadott. Szólottak még a hajléknak minden zúgát zsufolásig megtöltött gyülekezethez: n.-enyedi tanár Gáspár János, és vinczi birtokos t. Bogdán Lajos urak, amaz komoly, emez humoros, kedélyes hangon, s a pártok állását, müködését, hatását fejtegetve, a jelenvoltak egyhangu lelkesedéssel kérték föl és kiáltották ki volt követüket, a fennemlitett nemes bárót, ujból követjelöltjüknek. De mégis nem épen egyhangulag, mert volt a vendégek közt két komor, hallgatag alak, két tekintélyes állásu alsófehérmegyei tisztviselő, kik, mint bevallott baloldaliak, (s kik az alakuló Deák-kör programmját aláirni még azon nap, ott a helyszinén is vonakodtak), hihetőleg az Enyeden lábatlankodni kezdő baloldal, kiküldött előőrsei-képen látták szükségesnek e helyen megjelenni. Bizony jobban teszik vala, ha szépen otthon maradnak, s nem szaporitják a nem nagy tiszteletben részesülő politikai denevérek számát!

t.

Külpolitikai szemle.

Maros-Vásárhely márcz. 11-kén.

ANGLIA. F. hó 1-eje volt azon nevezetes nap, mikor a vallási despotizmus jelvényének, mely oly sokáig terhelte Irországot, megszüntetése inditványoztatott. Ekkor terjesztette Gladstone a parlament elé billjét az ir államegyház eltörlése végett.

Mielőtt terve kifejtéséhez kezdett volna, hosszas visszapillantást tesz a kérdés előbbi állásaira. A javaslatról állitá: hogy az véget vet az ir államegyháznak; hogy az teljes, de egyszer mind bőkezü, és engedékeny. A javaslat kifejtését 3 részre osztá; azonnali hatására; megszabott időben, — 1871. január 1-ig terjedő hatására; s akkori hatására, mikor az egész ügy be lesz fejezve. Az első pontra nézve a javaslat mondja, hogy a jelen egyh. bizottság helyébe uj neveztessék ki 10 évre, mely az ir állam-egyház javait kezelné a javaslat elfogadásától kezdve. Igy az ir állam egyház javadalmazása törvényileg megszünnék. Az állam egyház 1871 január 1-jén szünnék meg. Az egyházi törvények, mint ilyenek nem lennének többé kötelezők, hanem csak a papság és világiak közt való önkénytes szerződés gyanánt léteznének, mig az egyház kormányzó testülete meg nem változtatná. A törvény meghozásától fogva 1871-ig történnének ugyan egyházi kinevezések, de azok nem vonnának maguk után szabad birtokot vagy béruházást. Az egyház ujraszervezésének elősegitése, s oly testület felállitása végett, mely az egyház nevében a biztosokkal alkuba bocsátkozhatnék: eltöröltetnék azon törvény, mely az egyház papi, s világi tagjainak gyülésezését gátolja. Ezután a megszüntetett államegyház vagyonának bonyolult kezelését illető részleteket fejté ki. A magán alapitványok nem fognak érintetni. Az előadott különféle miveletek után maradna az ir állam egyház vagyonából m. e. 7—8 millió frt stb. Ezt irlandi czélokra kellene felhasználni, oly kikötéssel, hogy azok ne legyenek vallásosak, legyenek véglegesek, s ujabb villongásokra okot ne szolgáltassanak.

Szónok 3 óránál tovább tartott beszédét, részvét nyilvánitással végzé áldozatok iránt, melyek hozására az ir papság felhiva van. A feladat minden esetre próbára teendi nem csak a kormány, hanem minden egyes tag buzgalmát; azonban mindennek daczára reméli, hogy a viszály befejezése közel van.

A bill ez alkalommal csak felolvastatott, közelebbi felolvasása, — mikor tárgyalása is megkezdetik — f. hó 18-kán történik meg. Ekkorrá heves jelenetekre lehetünk elkészülve. Oly régi, oly sok embert ingyen hozlaló intézmény — ha még oly igazságtalan is — több gyökérrel fogozkodik a társadalomba, hogy sem megdöntése könnyü munka lehetne.

AMÉRIKA. Grant elnök f. hó 4-kén tette le hivatalos esküjét. Ez alkalommal — hozzá mérve — ismét hosszu beszédet tartott. Elmondta, hogy esküjét azon elhatározással tette le, hogy hivatalában minden erő megfeszitéssel jár el; hivatalát nem kereste, de felelősségét, félelem nélkül vállalja el; a legfontosab kérdésekről időnként elmondja nézeteit a kongressus előtt; a törvények végrehajtása körül a leghűbb lelkiismeretességgel fog eljárni. Elmondá, hogy a törvények azért hozatnak, hogy mndenki alájuk rendelje magát; akár helyeselte, akár ellenezte, nem ismer módot, melylyel az ártalmas törvények megszüntetését inkább lehetne biztositani, mint azoknak szoros végrehajtása. A nép a személy, tulajdon, a vallásos és politikai meggyőződés biztonságát követeli, s az e czélra törekvő törvényeket leghathatósabban gyámolitja. Jó volna, ha a nagy demokrata ezen arany szavait, a mi kicsi piczi „mokráink“ is figyelembe vennék, ha ugyan szoktak valamit figyelembe venni.

A Grant javasolta kabinetet a senatus helyben hagyta.

OROSZORSZÁG. A Lengyel határszélről irják: Lengyelországban egy kormányrendelet nagy feltünést okoz. Ugyanis az első szülöttséggel járó jószágok birtokosai, kik azokat érdemeikért kapták a czártól, nem adhatják bérbe jószágaikat, hogy jövedelmüket külföldön költsék el; hanem kötelesek saját magok kezelni és lakni. Külföldön csak az év bizonyos részében lakhatnak, s akkor is csak azon feltét alatt, hogy egyik fiu, vagy a család más tagja, vagy egy a kormány által is biztosnak ismert muszka, vagy német vigye a gazdaságot. Ugy látszik a muszkának nem elég, hogy megölte áldozatát, kését még meg is forgatja benne.

BERLIN. A Porosz országgyülés mindkét házának ülésszakát, Bismark gr. f. hó 7-kén, a király nevében mondott trónbeszéddel bezárta, A trónbeszéd az országgyülés magatartásával általában megelégedését fejezi ki.

ATHENE. Egy franczia lapnak irják, hogy a Zaimis miniszterium uj törvény-javaslaton dolgozik, melynek czélja a hadsereg ujraszervezése. Eszerént tartalékot állitanak fel, s az állandó hadsereg létszámát lejebb szállitják. A görög haderő ekép béke idején 5000 — eddig 8000 — háboru idején 40,000 főből állana.

SPANYOLORSZÁG. A kortes gyülés 15 tagu bizottmányt választott, az alkotmány javaslat kidolgozására.

VEGYES.

* **A balpárt 2-dik nagy-gyülését** mult csütörtökön tartá a sétatéren, a vásári közönség nagy mulatságára. Az emelvényen, az elnökön, jegyzőn s a követjelölteken kivül többen foglaltak helyet, köztük Kovács Áron, Cseh Lajos, sat. A jegyző-könyv felolvasása után elnök hosszasabb beszéd után felhivta a követjelölő-bizottmány elnökét jelentéstételre. E szerint a második baljelölt méltóságos Borosnyai Pál ur, ki egy küldöttség által meghivatván, kissé akadozva elmondá programmját. Az elnök felolvasta a bizottmány névsorát, mely kiegészitetett. Majd Berzenczey L. beszélt egyről-másról, a professorokról „urakról és polgárokról“ stb. Utána egy polgár olvasta föl — a zajban nem tudtuk kivenni kinek az — irott beszédét, melyben Dózsa Dániel t. munkatársunkról emlékezett meg kiméletlen módorban; Szász Béla is abban a megtiszteltetésben részsült, hogy D. Dániellel egy sorban czáfoltatott, multkori beszédéért. Legvégül B. L. kinyilatkoztatta, hogy ha a jobboldal tart még gyülést: ők is tartanak. E szempontból — ugy halljuk — a Deák-párti bizottmány gyülés-tarthatási engedélyért folyamodott B. L-hoz.

* **A mező-bándi olvasó-egylet,** könyvtára gyarapitására e hó 30-dikán zártkörü tánczestélyt rendez, 60 kr. belépti dij mellett. Felülfizetéseket és könyvadományokat hálával fogad s köztudomásra juttatja a rendezőség.

* **Madarász József** „Zászló“-jának a nyele eltörött, épen mint a balpárt zászlójáé a csütörtöki gyülésen. Az „oh nép“ ugyan is nem gyült elég seregesen össze az előfizetési toborzóra, s igy a lap e hó végével kénytelen megszünni.

* **A Magyarország statistikájának** mikénti elkészithetése, az irányelvek megállapitása s egyöntetüség nyerése tekintétéből mult hó 25-én a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter elnöklete alatt tartott tanácskozmányban Erdélyből részt vettek: Timár Károly, Kolozsvárról és Bilcz Albert, Szebenből.

* **„La Transylvanie“** czim alatt a „Siécle“ egyik közelebbi száma érdekes czikket hoz, a román viszonyokról. Az erdélyi románokról a többek közt elmondja, hogy másfél millió lélekszámból állván, Erdély lakóinak többségét képezik. „De — ugymond tovább — bármily többsége legyen is a románoknak Erdélyben — ez ország traditiója, mégis a magyar kisebbségé. Ama dicső kor, melyben a kis Erdély Lengyelország, Törökország és Ausztria sorsára döntő befolylyással volt, egy Rákóczy s egy Tököly nevét hordja fényövezte homlokán. Ily minoritással szemben kényszereszközök nem használhatók.“ És végül: „Egy franczia politicus sem fogna oly utra térni, mely Magyarország s Románia barátságos kiegyezésén kivül másnemü eszközök igénybevételére vezethetne.“ Vajha értenének ebből a román érzelem-politicusok!

Az erdélyi kir. itélő táblánál

1869. évi mártius 17-re és következő napjaira a következő ügyek lettek előadásra kitüzve.

I. Az első osztályban.

Görög Gergelynek Sipos Lázár ellen haszonbéri felmondásos ügyében. — Biasini Ferenczének Berde Áron Janka Lajos elleni ügyében. — Szöllösi Eleknek özvegy Szöllösi Sámuelné ellen egy végrendelet megsemmisitése iránti ügyében. — Solya Simon és társának Solya Gyorgye ellen örökség iránti tulajdon keresetében. — Bausznern Guidonak Buda Ferencz ellen 16800 frt. iránti végrehajtásos ügyében. — Hátszeg város közönségnek k. kincstari ügyészség ellen egy erdőrésznek végrehajtás utjáni átadása. — Báró Nopcsa Ferenczuek Fülep

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Sándor és Frics Sámuel elleni végrehajtásos ügyében. — B. Nopcsa Ferencznek Fülep Sándor s társa elleni végrehajtásos ügyében. — Urener Frigyesnek Béldi Albert hagyatéka elleni végrehajtásos ügyében.

Előadó k. t. ülnök Kabós László.

Ütő Ferencz Demény Ferencz elleni 346 frt. 5 kr. o. é. iránti ügye. — Rosenberger Roza Szabó József e. 42 f. 39 kr. o. é. i. — Szőke János Szőke Sándor e. 19 f. 50 kr. i. — Klein Ábrahám Kozma Sándor e. 50 db. seres hordó kiadása i. — Kozma Sándor Klein Ábrahám e. 103 frt. 40 kr. i. — Pető Gergely Lajos Ákácsos András e. zálagos birtok i. — Gal Sigmon Molnar Lajos e. egy kaszáló i. — Csákány Teréz és társai Csákány Dani e. végrendelet megsemmisítése i. — Erős Mihály Erős József e. 20 f. 40 kr. i. — Gergely Jánosné Ferenczi Miklos e. fekvő javak megosztása i. — Szász József Kusztos Ferencz e. 40 frt. ii — Tolnai Gábor Nagy István e. 201 f. 44 kr. i. — Butka Józsefnő Csutak György e. 25 f. 20 kr. i. — Lukács Erzsébeth öz Lukacs Antalné e. 17 frt. i. kártérités. — Selig Mark Léb Gliga e. 40 f. 77 kr. i. — Kovács László hagyatéki ü. — Mohai János Pechi László e. kihaszobéresitési ü. — Szász József Máté Amália e. 40 frti ü. — Timár Jánosné hagyatéki ü. — Toth Ferencz hagyatéki ügye.

Előadó k. t. ülnök Móga Demeter.

Pávai V Elek b. Löwenthal Samu hagyatéka e. 314 frt. s járuléka i. — Kappel Israel FoldvJri Ferencz e. 168 frt. s járl. i. — Reszler Istvan Fehérvári Antal el 60 frt. i. — Galambos József és nöje gondnokság alá helyezése — Zilai Mózes Péchi János e. végrehajtás i. i. Dr. Wisziak Antal Semsei Dénes e. árverezés i. — Br. Bánfi Albert Keresztes Kálmán e. zárlati i. — Felső Oroszi g n. egyesült egyház Máthé György e. birtokh. i. Szasz Domokos Macskasi Antal e. biztositas i. — Gliga Mária Gliga Jákob e. birtokh i. — Bajkó József Deutsch Ignácz e. 400 frt. i. — Bajkó József Deitsch Ignácz e. 600 frt. iránti.

Előadó k. t. ülnök Bodolla János.

Klein Frigyesnek, mint gr Haller Lajos meghatalmazottjának b. Bornemissza János mint b. Apor Györgyné gondnoka e. 625 frt. 46 kr. s járuléka iránti ü. — Kis Gyulának Pál Mihályné részesei e. 3000 ft i. végrehajtásos ü. — Szeredai Ignácznak Pataki Zsigmondné, Szeredai Therézia e. fekvők kibocsátása i. jogügye. — Torda városa közönségének Gyéres városa közönsége e. egy itató hely i. birtokhaboritásos keresete. — Özv. Petrásko Mártonnénak gr. Lázár Klára kagyatéki tömege e 1890 frt i. pere. — M.-Pagocsai Bakoli Györgynek Flora Juon és Turk Gavrilla e. adósságos pere. — Dévai Roth Simonnak m.-solymosi Kerestes Kálmán e. 200 ftos pere. — Gr. Haller Józsefnek gr. Haller Ferencz e. az elkobozva volt fehéregyházi birtok ingóságai felosztása iránti pere. — Streicher Mihálynak Lázár Antalné s társai e. adósságos pere. — Roska Antalnak Török Viktor e. adósságos pere. — Gr. Bethlen Jánosnak Illyés István e. 367 frt s járulékai i. pere.

Előadó k. t. ülnök Ferencz Károly

II. A második osztályban.

Árkosi Fejes Lukács és társának uzoni Istók János e. 405 frt 30 kr. i. ü. — Keszléri Stán Dumitrunak Andrej Flokka e. birtokh. ü. — Branai Fabritius Frigyesnek dévai Riedl Eduard e. 41 ft és járulékai i. ü. — Szárhegyi Ferenczi Mártonnak Bakó Gergely e. végreh. ü. — Butka Józsefnő Vida Rózália hagyatéki ü. — Id. Szász Istvánnak Tar Mihály e. birtokhaborltásos ü.

Előadó k. t. ülnök Pap Máté által.

Gyulai Sámuelnek, mint néhai Ballo István árvái volt gyámjának számadásos ü. — Gr. Khun Károlynénak Torma Simon és társai e. birtokh. ü. — Török Károlynak Meszesán Dumitru e. végrekajt. ü. 69 frt 66 kr. i. — Csegezi Sámuelnek Kun Julianna e. 32 ft 50 kr. i. árverezési ü. — Koncz Imrének Lázár Salamon és társai e. 600 ft i. biztositási ü. — Borsos Istvánnak Vajna István és neje e. 1931 ft 57 kr. kárpótlás i. ü. — Petri Joáder Mojszának Dsokebin Emanuel e. két kötvény kiadása és 55 ft kár és költség megtéritése i. ü — Bárány Mártonnak a kir. kincstár e. 450 frt kár megtéritése i. ü. — Kolozsvári rom. kath. egyháznak ifj. Pataki József csődtömege e. 269 frt 83½ kr. i. ü.

Előadó k. t. ülnök Gaál Lajos.

A magyar kir. kincstári ügyészségnek Vád község s több Boér családok e. korcsoma jog i. ü. — Taflea Sáfia és Atsentenek Taflea Juon és Anna e. hagyatéki ü. — Thille Juonnak Bukur Gitia e. birtokhab. ü. — Benedek Gyulának Meister Lővi e. 200 frt váltóadósság i. ü. — Freund Ignácznak Curian Juon e. végrehajtási ü. Fogarasvigéki arvai pénztárnak Barbatu Niculae e. végrehajtási ü.— Stágila Jakahnak Kis-Sajó községe e. végrehajtási ü.— Kontz Imrének Sgéra Juon e. birtokhab. ü. — Csakugyan Sgéra Juon e. birtokh. ü. Koncz Imrének. — A magy. k. kincstári ügyészségnek Bota Chirilla e 200 frt i. ü. — Curianu Juonnak és Florának Curian Maria e. hagystéki ü. — Diaku Georgenak Bumbul Tódor e. adóssagos ü. — Pap Tódor és Gligornak Mikes Florián e. birtokh. ü. — Romanu Sofiának Románu Tanaszie e. fekvőségek átadása i. ü. — Taglicht Samunak Demeter József e. 354 frt i ü.

Előadó k. t. ülnök Sándor János.

Simon Ferenczné és társának Simon Ferrencz és tárása e. egy osztálylevél kiadása i. ü. — Bonis Eleknek Todoru lui Mihály Danilla és társai e. erdőbeli 120 frt. kartérltés i. ü. — Bonis Eleknek Todoru lui Mihály Danilla és társai e. mezei, 44 frt kártérités i. ü. — Markovich Simonné Dombi Anna örököseinek Jszáj Bogdán örökösei 67 frt. 20 kr. i. ü. — Balog Ferencz hagyatéki ü. — Csiszér Elek és társának id. Hollo János e. végrehajtásos ü. — Szépvizi közönségnek Zakariás Lukacs e. birtokháboritásos pere. — Jónás Tamásnak Szt.-Péter egyházmegye e vissszahelyezés i. ü. — Hosszutelki gör. kath. egyházmegyének Preszáka községe e. birtokháboritásos ü. — Eisenberger Lipotnak, gr. Khun László e. 7500 frt. követelésbetablazasa i. ü —

Előadó k. t. ülnök Pipos Péter.

Krémer Samunak Vájda Gyula e. végrehajtásos ü. — Grün Mihálynak, Tyifor Josip e. birtokháboritásos ü. — Rákosd községének Magyarós községe e. zárlat elrendelése i. ü. — Mochma Vaszilenek Lupa György és társai e. végrehajtásos ü. — Tasnádi Ferenczneк idősb Berzenczey Miklós e. végrehajtásos ü. — Tomvin Lázár és társának Balea Spiridon e. végrendelet érvénytelenné nyilvánitása i. — Luka Todor és társainak Farkas Dumitru e. birtokháboritásos ü. — Mucea György és társainak Mucea Andrei és tarsai e. hagyatéki ü. —

Előadó k. t. ülnök Vajda Simon.

Reiner Gyulának Grossman Sámuel e. 336 frt. 36 kr. és járu. i. ü. — Grün Izidornak Müller Mihály e. 380 véka törökbuza és járul. i. ü. — Rákosi Imrénének Leliszk Prekup e. végrehajtásos ü. — Horvát Gergelynek Pap Péter e. 80 frt. és járulekai i. ü. — Manyikán Samoilla hagyatéki ü. Manyikan Aniszie és társai fotyamodása. — Bocza Mariának Lázár Dumitron e. gyermek tartás i. ü. — A kirkincstárnak Roth Lajos és Lorint Elek e. 44 frt. 1½ kr. i. végrehajtásos ü. — Szakáts György és társ. Miklós György e. birtokháboritásos ü. — Szebeni Péternek Égető István e. 259 frt. 37 kr. és járulékai i. ü. — Jánó István hagyatéki ü. Jánó Mihály és társa folyamodása. — Fánó István hagyatéka ü. a kir. kincstár folyamodása.

Előadó k. t. ülnök Csergedi János,

III. A harmadik osztályban.

Hidasi Papa Gligor nyilvános erőszakoskodási és tolvajsági, Kalin Vaszilié és társai tolvajsági bűnügye. Sajó.-Udvarhelyi Odorheian Nikulaj sulyos testi sértési bünügye. Seprődi Kása János sulyos testi sértési bünügye. Kolozsvári Kovátsi Imre csalás bünügye. Várhelyi Horeth Mártin közhivatalnokok megbántási ügye.

Előadó k. t. ülnök Sztojka Antal.

Eisenberger Lipót csalási és sikkasztási b. ü. Dobra Juon sikkasztási b. ü.

Előadó k. t. ülnök Vajda Simon.

Latyei Kocsaaba tolvajsági b. ü. Lang József és társai nyilv erőszakoskodási b. ü. Bauer József becsület sértési ü. idősb Zoller Jánosné becsület sértési ü. Csontár András emberölési b. ü,

Előadó k. t. ülnök Bárdosi György.

Timoften Hermann tolvajsági és gyujtogatási b. ü. Athanasie Vajvony és 20 társa több tolvajság és csalás bünügye.

Pótelőadó k. t. titkár Megay Ferencz.

IV. Az úrbéri osztályban.

Gyirán Györgynek Ferenczi János elleni, egy telki állomány természete feletti pere. Nagy Zsigmondnak Vadadi Kis Istvan elleni egy telki állomány visszabocsátása feletti pere. Grót Bánfy Miklósnénak László József elleni egy telki állemány természete feletti pere. Ugyanunnak Meder Ferencz e. majorság telek iránti pere. Ugyanannak Keszeg Pál e. Ugyanannak Réti Imre e. Ugyanannak Pálósi Imre e, hasonnemiü pere. Gróf Bethlen Hermináнak Bereczki István e. úrberi pere. Goldschmidt Jánosnak Jankel Abrahám e. végrehajtásos úrbéri pere. Ugyanannak ugyanez e. végrehajtásos perébeni folyamodvanya. Lengyel Gábor és Danila Nikulaj közti úrbéri perében létrejött egyesség. Serbán Györgyné és a kir. Fiscus közötti urb. egyesség. Gr. Bethlen Sándor és Csiki Niknláj közötti úrbéri egyesség.

Előadó k. t. pótbiró Antalfi Gábor.

Szerkesztői üzenetek.

Az öreg székelytől bocsánatot kérünk, de félünk, hogy czikke ingerültséget okozna. — L. M. Etele urnak. Költeményeket lapunk nem közöl. „A Berzenczey-vásár“ ha előb jött volna: kedélyes humoráért napvilágot látott volna, — igy azonban elkésett. „A szerkesztőnek szabadkezet engedő levelező“ tudositását keszönettel vettük s jövő számunkban közreadjuk. Üdvözlet a biztatónak „a ki győz“ s az irónak, a ki győzi. . .

A kiadóhivatal üzenete.

Mltgs Sz. E. urnak Tordán. Az év elejétől kezdve teljes számu példányokkal nem szolgálhatunk; küldjük a lapot márc. elejétől év végeig; 75 krt a jövő évre irtunk át.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. Márczius 11-én).

5% metalliques	62.20
5% nemzeti kölcsön	69.30
1860 államkölcsön	99.10
Bankrészvény	720.—
Hitelrészvény	291.70
London	124.—
Ezüst	121.75
Arany	5.84

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:
SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

(25) 1—3

Hirdetmény.

Mintegy **300 veder 1866-beli ó-bor** jutányos áron eladó. Ertekezhetni iránta Maros-Vásárhelytt, szentgyörgyutcza 1079. számu házban.

(26) 1—3

Eladó kocsi.

Egy jóállapotban lévő, **nagy üveges hintó** szabad kézből eladó. Megtekinthető s értekezhetni felőle a kazinczyutczai 809. sz. b. Kemény-háznál.

(23) 2—3

Mailandi sorsjegyek.

Ezek nem igérvények, hanem **eredeti sorsjegyek** — melyeknél a nyeremény csak idő kérdése — de **bizonyos,** mivel minden sorsjegynek kivétel nélkül nyernie kell

a legközelebbi huzások leendenek

f. é. márczius 16-án, főnyeremény: 50,000 frank
„ junius 16-án, főnyeremény: 100,000 frank.

Egy eredeti sorsjegy ára 5 frt 50 kr, s tekintve azt, hogy mindenki legalább ezen öszveget vissza nyeri — ez a legolcsóbb lotteria.

Ezen sorsjegyek kaphatók, Maros-Vásárhelytt

Fogarasi J. D.
kereskedésében.

Huzás után, ha valaki sorsjegyét el akarja adni, kevés árkülönbséggel ugyanott eladhatja.

Biztos és bizonyos nyeremény!

Biztos és bizonyos nyeremény!

Nyomtatja Imreh Sándor Maros-Vásárhelytt, az ev. ref. főiskola betüivel 1869.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.